

ПРИМІРНЕ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Дуальна форма навчання – практико орієнтований процес здобуття особою професійних кваліфікацій, побудований на підґрунті соціального партнерства, спрямований на формування нової моделі професійної підготовки кваліфікованих робітників, що передбачає обов'язкові періоди виробничого навчання й виробничої практики на базі підприємств, установ, організацій (далі – підприємство), зміцнення зв'язків навчання з виробництвом, визначення провідної ролі та підвищення відповідальності роботодавців за якість підготовки робітничих кадрів.

Система підготовки кваліфікованих кадрів з елементами дуальної форми навчання впроваджується відповідно до Закону України «Про освіту», наказу Міністерства освіти і науки від 23.07.2017 «Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників», інших нормативних документів у сфері професійної (професійно-технічної) освіти (далі – професійної освіти).

Мета впровадження елементів дуальної форми навчання – подолання диспропорції між пропозицією щодо надання освітніх послуг закладами професійної (професійно-технічної) освіти, (далі – заклад освіти), та запитами роботодавців, узгодження освітнього процесу, змісту і обсягу освітніх програм, якості підготовки робітничих кадрів, надання можливості мобільно реагувати на зміни виробничих технологій та модернізувати зміст професійної освіти із врахуванням вимог конкретних підприємств, установ, організацій - замовників робітничих кадрів.

Упровадження елементів дуальної форми навчання базується на поєднанні в освітньому процесі теоретичної та практичної підготовки в обсягах 30-40% теоретичних занять до 60-70% практичного навчання. Виробниче навчання та виробнича практика здійснюється безпосередньо в умовах виробництва з використанням матеріально-технічної бази та кадрового потенціалу підприємства, що надає можливість здобувачам освіти одночасно з навчанням у закладі освіти здобувати обрану професію безпосередньо на виробництві.

Організація освітнього процесу з елементами дуальної форми навчання передбачає тісну співпрацю підприємства та закладів освіти, що мають взаємні права і обов'язки, які регулюються тристороннім договором між підприємством, закладом освіти та здобувачем освіти.

2. ПІДПРИЄМСТВО

2.1 Підприємство на основі договору з закладом освіти про впровадження елементів дуальної форми навчання забезпечує організацію виробничого навчання та виробничої практики для якісної підготовки кваліфікованих робітників відповідного кваліфікаційного рівня за визначеною професією.

Підприємство забезпечує навчально-виробничу базу (навчально-виробничі ділянки) для проходження здобувачами освіти виробничої практики та виробничого навчання, закріплює майстрів-наставників за здобувачами освіти на виробничих місцях, надає можливість здобувачам освіти та педагогічним працівникам опанувати сучасні виробничі технології, сприяє стажуванню здобувачів освіти та педагогічних працівників закладу освіти, створює належні умови для роботи майстрів-наставників, бере активну участь у формуванні змісту освітніх програм та структури освітнього процесу, розробленні навчально-плануючої документації, здійсненні вихідного контролю знань та умінь здобувачів освіти.

Підприємство передбачає в перспективних планах соціально-економічного розвитку та колективних договорах заходи щодо зміцнення матеріально-технічної бази для забезпечення комфортних умов навчання, праці, побуту та відпочинку здобувачів освіти та майстрів-наставників на підприємстві.

Основні напрямки співпраці підприємства і закладу освіти передбачають:

- підготовку за галузевим спрямуванням кваліфікованих робітників, що відповідають вимогам сучасних виробничих технологій і потребам конкретного виробництва;
- прогнозування потреби підприємства, галузі, регіону в підготовці, перепідготовці й підвищенні кваліфікації робітничих кадрів;
- формування й управління професійними компетенціями (визначення та опис компетенцій, планування графіку навчання, розвитку персоналу і створення нових робочих місць).

2.2. ПРАВА ПІДПРИЄМСТВА

При організації освітнього процесу з елементами дуальної форми навчання підприємство має право:

- враховувати при формуванні бюджету кошторисні призначення для модернізації навчально-виробничої бази навчально-виробничих ділянок для забезпечення якісної практичної підготовки здобувачів освіти;
- брати участь у моніторингу потреб регіонального ринку праці у професійних кваліфікаціях з урахуванням власних інтересів та розвитку галузі;
- брати участь спільно з закладами освіти у розробленні навчальних планів і програм підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Формувати спільно з закладами освіти графік освітнього процесу для впровадження елементів дуальної форми навчання;
- брати участь у розробленні професійних та освітніх стандартів, формувати вимоги до професійних компетентностей майбутніх фахівців;

- укладати договори між підприємством, закладом освіти та здобувачем освіти з метою забезпечення якісної практичної підготовки здобувача освіти, запровадження механізмів стимулювання ефективної праці здобувачів освіти та їх наставників, сприяння працевлаштуванню випускників закладів освіти;
- сприяти навчанню здобувачів освіти на сучасному виробничому обладнанні, оволодінню ними інноваційними виробничими технологіями;
- здійснювати обмін інформацією з закладом освіти щодо прийнятих управлінських рішень з кадрових питань, внесення змін у нормативно-правові акти з питань підготовки кадрів в умовах виробництва.

2.3. ОBOB'ЯЗКИ ПІДПРИЄМСТВА

При організації освітнього процесу з елементами дуальної форми навчання підприємство зобов'язується:

- надавати робочі місця здобувачам освіти для проходження виробничого навчання та виробничої практики, забезпечувати виконання програм виробничого навчання і практики;
- призначати відповідального працівника, який здійснює загальне керівництво професійним навчанням здобувачів освіти на підприємстві у відповідності до вимог робочих навчальних планів і програм професійної підготовки;
- організовувати навчання-інструктаж здобувачів освіти з охорони праці перед початком навчання на підприємстві та здійснювати періодичну перевірку їх знань з охорони праці;
- забезпечувати проведення виробничого навчання та виробничої практики здобувачів освіти у провідних цехах, на робочих місцях, які оснащені сучасною технікою з новітньою технологією і високим рівнем організації праці, в складі бригад під керівництвом досвідчених майстрів-наставників;
- контролювати дотримання правил внутрішнього трудового розпорядку, встановлених на підприємстві;
- передавати (за можливістю) безоплатно закладу освіти необхідне устаткування, обладнання, машини, механізми, транспортні засоби, інструменти, інвентар з метою зміцнення його матеріально-технічної бази;
- забезпечувати (за можливості) здобувачів освіти спеціальним робочим одягом, взуттям та іншими індивідуальними засобами захисту за встановленими нормами для відповідних штатних працівників підприємства;
- здійснювати оплату праці здобувачів освіти відповідно до обсягів виконання практичних завдань, випуску реальної продукції виробництва;
- складати виробничі характеристики здобувачів освіти після завершення виробничої практики із зазначенням рекомендованого рівня кваліфікації;

- надавати заявки на підготовку кадрів у закладі освіти у розрізі професій і рівнів кваліфікації, виходячи з потреб виробництва;
- працевлаштовувати на базі підприємств (за наявності вільних робочих місць) випускників, які здобули професійну кваліфікацію за дуальною формою навчання;
- укласти тристоронні договори зі здобувачем освіти і закладом освіти, що передбачають надання оплачуваних робочих місць для виробничої практики та працевлаштування;
- брати участь у роботі з професійної орієнтації молоді на робітничі професії.

3. ЗАКЛАД ОСВІТИ

3.1. Заклад освіти на основі стандартів професійної (професійно-технічної) освіти з конкретних професій розробляє освітні програми та робочі навчальні плани, використовуючи для оновлення змісту освітніх програм 20% варіативного компоненту змісту освіти, формує графік освітнього процесу із врахуванням потреб та виробничих інтересів підприємства. Навчання проводиться за робочими планами й програмами, погодженими з роботодавцями та затвердженими в установленому порядку.

Освітній процес з елементами дуальної форми навчання включає 3 основних етапи:

- опанування базовими знаннями, уміннями та навичками, що здобуваються в закладі освіти на початку освітнього процесу, та включає теоретичну підготовку та виробниче навчання у навчально-виробничих майстернях закладу освіти;

- теоретична підготовка, яка здійснюється на базі закладу освіти на початку здобуття кожного кваліфікаційного рівня або вивчення навчального модуля з метою набуття нових компетентностей;

- практична підготовка, що здійснюється в умовах виробництва та включає виробниче навчання й виробничу практику і забезпечує набуття здобувачами освіти професійних компетентностей.

Побудова графіку освітнього процесу може бути багатоваріативною та формувати освітні компоненти у залежності від особливості діяльності підприємства, складності при здобутті професійних кваліфікацій, врахування сезонних факторів для певних професій тощо.

Практична підготовка проводиться на виробничих об'єктах підприємств-замовників кадрів для забезпечення набуття професійних компетентностей і спрямовується на закріплення, розширення, поглиблення і систематизацію знань, умінь і навичок, отриманих при вивченні спеціальних дисциплін, формування й закріплення практичного досвіду.

Для якісної організації практичного навчання за кожним здобувачем освіти закріплюється наставник з числа працівників даного підприємства. Контроль за отриманими практичними знаннями та навичками здійснюється керівником практики, призначеним закладом освіти, майстром виробничого навчання даної

навчальної групи та майстром-наставником, закріпленим за здобувачем освіти із числа кращих працівників-виробничників. За підсумками контролю виставляється оцінка, яка фіксується в журналі практичного навчання.

Підсумком практичного навчання є перелік виконаних кваліфікаційних робіт у щоденнику про проходження виробничої практики та виробнича характеристика (з підписами керівника та майстрів-наставників з виробництва).

3.2. ПРАВА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

При організації освітнього процесу з елементами дуальної форми навчання заклад освіти має право:

- заключати тристоронні договори для впровадження елементів дуальної форми навчання з підприємствами, установами, організаціями та здобувачами освіти;
- вносити спільно з роботодавцями зміни до структури освітнього процесу, змісту професійної підготовки, графіку проходження практичної підготовки за умови дотримання діючих нормативно-правих актів у сфері освіти та погодження і затвердження робочих навчальних планів в установленому порядку;
- призначати відповідального керівника (куратора) для організації та контролю за здійсненням практичної підготовки в умовах виробництва;
- визначати посадові обов'язки майстрів виробничого навчання, закріплених за навчальними групами, у яких запроваджуються елементи дуальної форми навчання;
- погоджувати кандидатури майстрів-наставників, що призначаються підприємством для проведення виробничого навчання та виробничої практики;
- видавати спільно з підприємством сертифікат, що підтверджує рівень професійної кваліфікації здобувача освіти, за умови успішного опанування практичного розділу освітньої програми;
- ініціювати оновлення матеріально-технічної бази, технічного забезпечення навчально-виробничих дільниць та навчально-виробничих майстерень закладу освіти, покращення соціально-побутових умов праці здобувачів освіти та майстрів-наставників перед керівництвом підприємства.

3.3. ОBOB'ЯЗКИ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

При організації освітнього процесу з елементами дуальної форми навчання заклад освіти зобов'язується:

- вчасно реагувати на рекомендації й пропозиції підприємств-партнерів щодо удосконалення форм і методів організації виробничого навчання та виробничої практики;
- дотримуватись стандартів професійної освіти при підготовці кваліфікованих робітників;

- здійснювати контроль за умовами праці та оплатою праці здобувачів освіти під час виробничої практики;
- сприяти матеріальному стимулюванню підприємством якісного виконання виробничих завдань здобувачами освіти, ефективної роботи керівників виробничої практики та майстрів-наставників;
- формувати визначені професійні компетентності майбутніх робітників, психологічну готовність працювати в колективі, виховувати лідерські якості, навчати основам підприємницької діяльності;
- забезпечувати належну якість теоретичної підготовки здобувачів освіти відповідно до вимог сучасних технологічних процесів із врахуванням запитів роботодавців.

4. ЗДОБУВАЧ ОСВІТИ

4.1. Здобувачами освіти за дуальною формою навчання є особи, які зараховані до закладу професійної освіти на навчання у встановленому порядку для здобуття кваліфікаційного рівня «кваліфікований робітник» та підписали відповідний договір про дуальне навчання.

4.2. ПРАВА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Здобувачі освіти за дуальною формою навчання мають право:

- обирати місце проведення практичної підготовки відповідно до переліку підприємств, що надали згоду на участь у впровадженні елементів дуальної форми навчання у освітній процес.
- бути відповідальною стороною при укладанні тристороннього договору щодо умов проходження виробничої практики та виробничого навчання в умовах виробництва;
- першочергове працевлаштування на підприємстві;
- отримувати відповідну оплату праці за виконаний обсяг робіт за період виробничої практики;
- отримувати додаткові винагороди та соціальні пільги, передбачені для працівників підприємства;
- після завершення освітнього процесу та терміну дії тристороннього договору за наявності пропозиції від підприємства укласти з підприємством трудовий договір.

4.3. ОBOB'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Здобувачі освіти за дуальною формою навчання зобов'язані:

- відвідувати заняття і виконувати виробничі завдання в рамках вимог державного освітнього стандарту з конкретної професії відповідно до графіку освітнього процесу;
- виконувати настанови майстрів виробничого навчання та наставників, призначених підприємством, що стосуються процесу навчання і

виробничого процесу для здобуття професійних кваліфікацій відповідного кваліфікаційного рівня;

- сумлінно ставитися до опанування програми практичної підготовки за обраною професією;
- дотримуватися під час навчання вимог Статуту, правил внутрішнього розпорядку та інших нормативних актів, що діють на підприємстві, в тому числі у сфері охорони праці, дбайливо та ощадливо ставитися до майна підприємства;
- працевлаштовуватись після завершення навчання за умови наявності вакансій на роботу на підприємство (за згодою сторін).
-

5. УПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Упровадження елементів дуальної форми навчання сприятиме:

- підвищенню якості професійної підготовки кваліфікованих кадрів для потреб економіки держави;
- посиленню спільної відповідальності закладів освіти та роботодавців за результати навчання;
- реальному залученню роботодавців до освітнього процесу;
- функціонуванню Національної рамки кваліфікацій;
- формуванню Національної системи кваліфікацій;
- оновленню змісту підготовки кваліфікованих кадрів;
- створенню професійних стандартів;
- оновленню Державного класифікатора професій;
- створенню реєстру професійних кваліфікацій;
- створенню порядку присвоєння та визнання кваліфікацій.

Директор департаменту

М. С. Кучинський

